



# Protocol Rouw

Paschalisschool-Wijchen

Schooljaar 2022-2023

Versie september 2022

## Inhoudsopgave

1. Het bericht komt binnen .....	2
2. Het crisisteam .....	2
2.1 Het verstrekken van informatie .....	2
3. Het vertellen van het verdrietige nieuws aan leerlingen .....	2
3.1 Aandachtspunten vooraf .....	2
3.2 De mededeling .....	3
4. Organisatorische aanpassingen .....	3
5. Contacten met ouders van de overleden leerling .....	3
5.1 Het eerste bezoek .....	3
5.2 De tweede dag .....	3
6. Contacten met ouders van overige leerlingen .....	4
7. Begeleiding tussen overlijden en uitvaart .....	4
8. Nazorg .....	5
8.1 Leerlingen .....	5
8.2 Administratieve afronding .....	5
8.3 Overige informatie .....	5
Bijlage 1: Voorbeeldbrief .....	6

## 1. Het bericht komt binnen

Bij een ongeval, een overlijden op school of een overlijden waarbij de school betrokken is ( bv. overlijden van leerling, leerkracht of ouder(s)/broertje(s) en/of zusje(s) van leerling) zorgt degene die het bericht ontvangt voor:

- de opvang van degene die het meldt (en de eventuele getuigen);
- de overdracht van de melding aan de schoolleiding.

Schoolleider en ontvanger:

- verifiëren de melding, wanneer het bericht niet afkomstig is van de familie of andere bevoegden;
- zorgen voor informatie over wie, wat, waar en hoe het is gebeurd;
- zorgen voor telefonische bereikbaarheid van de school;
- zorgen voor geheimhouding van het bericht tot nader order.

## 2. Het crisisteam

Zo spoedig mogelijk wordt een crisisteam samengesteld dat de activiteiten ontwikkelt en coördineert. Dit team bestaat uit de directeur, de teamleider, intern begeleider en betrokken leerkracht (en).

Het crisisteam is verantwoordelijk voor:

- informatie van de betrokkenen;
- organisatorische aanpassingen;
- opvang van leerlingen en collega's;
- contacten met de ouders;
- regelingen in verband met rouwbezoek en uitvaart;
- nazorg van de betrokkenen.

### 2.1 Het verstrekken van informatie

Het crisisteam gaat na wie geïnformeerd moet worden over het overlijden:

- het personeel;
- de leerlingen;
- ouders, oudervereniging;
- schoolbestuur;

Het team spreekt af wie wie informeert. Bijzondere aandacht moet er zijn voor de nauwst betrokkenen. Zeker zij moeten het bericht op een zorgvuldige wijze krijgen.

## 3. Het vertellen van het verdrietige nieuws aan leerlingen

### 3.1 Aandachtspunten vooraf

De groepsleerkracht (en) bereiden zich voor op het gesprek met hun klas. Bedenk wie je naast je wilt hebben om jou hierin te ondersteunen. Het kan zijn dat er leerkrachten zijn die erg veel moeite hebben om met deze situatie de klas in te gaan.

- Creëer een sfeer waarin het mogelijk is om te zeggen dat je er moeite mee hebt, of misschien wel: dat je het niet kunt;
- Zorg - indien mogelijk - dat een van de leerkrachten ambulant is en kan bijspringen;
- Probeer de opvang zoveel mogelijk in de klas te houden. Denk na waar ouders elkaar kunnen

ontmoeten;

- Wees erop voorbereid dat dit bericht andere verlieservaringen kan reactiveren, zowel bij leerlingen als bij leerkrachten;
- Zorg dat je werkvormen bij de hand hebt die verwerking stimuleren;
- Bereid je goed voor: wat ga je zeggen en hoe, welke effecten kun je verwachten.

### 3.2 De mededeling

- Start in een kring;
- Begin met een inleidende zin;
- Vertel het hoe, waar en wanneer van de gebeurtenis.
- Breng het bericht over zonder eromheen te draaien;
- Geef in eerste instantie alleen de hoogst noodzakelijke informatie;
- Neem voldoende tijd voor emoties.

Wanneer kinderen vragen hoe het verder moet, informatie geven over:

- Vertel hoe het contact verloopt met de familie;
- Geef uitleg over gevoelens van verdriet die naar boven kunnen komen (een ieder verwerkt het verdriet op zijn eigen manier, huilen mag, niet huilen is ook normaal net als emoties zoals bv. boosheid, opluchting, blijzijn);
- Laat de kinderen weten hoe het programma van deze dag en van de komende dagen er uit ziet;
- Na een overlijden stuurt de familie uitnodigingen voor de begrafenis, kan voor veel of minder mensen zijn; de familie bepaalt dat.

## 4 Organisatorische aanpassingen

Als leerlingen per se naar huis willen, ga dan na of de ouders thuis zijn, op de hoogte zijn en hun kind kunnen ophalen of zorg voor begeleiding naar huis.

Kijk kritisch naar de activiteiten die de school de komende dagen organiseert, zoals feesten, sportdagen en dergelijke. Wellicht is afgelasting of uitstel nodig.

## 5 Contacten met ouders van de overleden leerling

### 5.1 Het eerste bezoek

- De directeur neemt dezelfde dag contact op / ga na welke informatie over het overlijden aan de leerlingen verteld mag worden;
- Maak in dien gewenst een afspraak voor een huisbezoek / ga bij voorkeur met z'n tweeën;
- Houd er rekening mee dat het eerste bezoek meestal alleen een uitwisseling van gevoelens is;
- Vraag of je een tweede bezoek mag plannen om wat verdere afspraken te maken.

### 5.2 De tweede dag

- vraag wat de school kan betekenen voor de ouders;
- overleg (m.n. met de ouders!) over alle te nemen stappen:
- bezoekmogelijkheden van leerlingen;
- het plaatsen van een rouwadvertentie (in principe plaatst de schoolgemeenschap een advertentie, ondertekend door leerlingen, team, oudervereniging en schoolbestuur);
- het afscheid nemen van de overleden leerling;

- bijwonen van de uitvaart. Stem met ouders af wat hun wensen hierin zijn t.a.v. het bijwonen van de uitvaart door teamleden, de leerlingen van de klas en hun ouders, andere leerlingen van de school. Indien de school gesloten wordt; regel opvang voor de andere leerlingen.
- afscheidsdienst op school. (?)
- bloemen namens team, MR, OR, kinderen, indien gewenst of bijdrage aan een doel?
- erehaag van kinderen bij de kerk (?)

## 6. Contacten met de ouders van de overige leerlingen

Informeel, in afstemming met de ouders van de overleden leerling, de ouders via een brief over;

- de gebeurtenis;
- organisatorische (rooster-)aanpassingen, gymtijden;
- de zorg voor de leerlingen op school;
- contactpersonen op school;
- regels over aanwezigheid / verlof:
- rouwbezoek en aanwezigheid bij de uitvaart;
- nazorg voor de leerlingen;
- (eventueel) rouwprocessen bij kinderen en problemen die zich daarbij kunnen voordoen.

Voorstel: Afhankelijk van het tijdstip van de uitvaart en de wens van de ouders: De ouders van de kinderen van school halen hun kinderen op school op en gaan met hun eigen kind naar de kerk. Na afloop van de kerk / begrafenis kunnen de kinderen op school eerst spelen om daarna met elkaar ervaringen uit te wisselen. Er zal opvang moeten zijn voor die kinderen die niet mee gaan en wiens ouders niet thuis zijn. Leerkrachten en kinderen moeten allen de gelegenheid krijgen om mee te gaan.

## 7. Begeleiding tussen overlijden en uitvaart

- Heb veel aandacht voor gedrag /verdriet van je leerlingen;
- Creëer een herinneringsplek ( groep 6-7-8)Bedenk met de klas hoe je de overledene het best kunt gedenken: foto/ kaars, bloemen, attributen van het kind, geliefd speelgoed en dergelijke;
- Creëer veel ruimte voor de vragen die leerlingen hebben. Sommige leerlingen die niet zo verbaal zijn, uiten zich beter creatief, bijvoorbeeld door te tekenen. Voor de kleuters kan spelen. bijvoorbeeld in de poppenhoek (begrafenisje spelen), verwerking bevorderen;
- Maak zonodig gebruik van speciale lessen om met de leerlingen te praten over hun gevoelens en te werken aan het afscheid nemen;
- Spreek af wie het contact met de ouders onderhoudt. Stimuleer klasgenootjes op bezoek te gaan (als de ouders dat op prijs stellen);
- Spreek af wat de kinderen nog meer kunnen doen bij de verschillende diensten;
- Bereid het bijwonen van de uitvaart goed voor. Vertel aan de leerlingen wat ze kunnen verwachten;
- Vang de leerlingen na de uitvaart op om nog even na te praten.

## 8. Nazorg (zie ook handleiding ‘Het leven duurt een leven lang’)

### 8.1 Leerlingen

- Let op signalen van kinderen die het moeilijk hebben. Sommige kinderen stellen hun rouw uit en tonen pas na maanden verdriet;
- Creëer een plek voor de overledene, maar laat leerlingen ook merken dat het leven weer doorgaat;
- Let speciaal op risicoleerlingen, zoals kinderen die al eerder een verlies hebben geleden;
- Geef kinderen die veel moeite hebben met het verwerken van het verlies individuele begeleiding;
- Sta af en toe stil bij herinneringen, besteed aandacht aan speciale dagen zoals de verjaardag en de sterfdag van de overleden leerling;
- Denk op speciale dagen ook aan broers en zussen en de ouders van de overleden leerling;
- Heb oog voor de moeilijke momenten van de ouders van de overledene: schoolreisjes, ouderavonden en dergelijke; een kaartje of een gebaar op die momenten is voor ouders heel ondersteunend;
- Houd oog voor de broertjes en zusjes van het overleden kind.
- Organiseer gerichte activiteiten om het rouwproces te bevorderen zoals schrijven, tekenen of het werken met gevoelens;
- Probeer zo mogelijk de dag na de uitvaart weer te starten met de lessen;

## 8.2 Administratieve afronding

- De leerling als leerling uitschrijven;
- Financiële afwerking zoals schoolgeld;
- Teruggeven van werkstukjes, schriften e.d.

## 8.3 Overige informatie

N.B. In de handleiding van Annet Wijers “Het leven duurt een leven lang” staan handvatten beschreven om met kinderen concreet te werken. Deze staat in de orthotheek. Daar staan ook meer boeken over dit thema.

Indien verdergaande expertise gewenst is, dan kan dit via het samenwerkingsverband aangevraagd worden.

drs. Tanja van Roosmalen  
 Rouwtherapeut kinderen en jongeren, orthopedagoog  
[www.lefverliesbegeleiding.nl](http://www.lefverliesbegeleiding.nl)

## Bijlage 1 Voorbeeldbrief

Betreft: informatie overlijden en afscheid **naam**

Beste ouders/ verzorgers en leerlingen uit groep ....

Afgelopen .... bereikte ons het verdrietige bericht dat ....., de ..... van ....., na een kortstondig ziekbed is overleden. De verslagenheid bij de familie en naasten is groot.

Gisteren hebben we ...., de ..... van ....., gesproken. Aanstaande .... vindt de **openbare crematieplechtigheid plaats in** . Iedereen die zich betrokken voelt mag komen, kinderen uitsluitend onder begeleiding van een eigen ouder. Voorafgaand aan de plechtigheid bestaat de mogelijkheid om afscheid te nemen van ....., (Kinderen uitsluitend onder begeleiding van een eigen ouder.) Achteraf is er geen mogelijkheid tot persoonlijk condoleren van de familie. In de Wegwijs van woensdag a.s. wordt het overlijdensbericht geplaatst en staat de precieze informatie. Namens alle kinderen, ouders en het personeel van de school wordt er voor bloemen gezorgd.

Na zo'n verschrikkelijke gebeurtenis is het moeilijk om de draad van het leven weer op te pakken. .... vindt het prettig wanneer u niet schroomt om met **haar/hem** in gesprek te gaan.

Met vriendelijke groet,